

Πανελλαδική Έρευνα της Marc για το κάπνισμα, 2023

Εντείνεται η κοινωνική πίεση προς τους καπνιστές

Powered by

ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ PHILIP MORRIS INTERNATIONAL

#prostokalytero

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία Marc για 3η συνεχή χρονιά για λογαριασμό της Παπαστράτος, τον Δεκέμβριο του 2023. Συμμετείχαν 1.217 νοικοκυριά από όλη την Ελλάδα. Το δείγμα περιελάμβανε άνδρες και γυναίκες άνω των 21 ετών.

Πόσο κάπνισαν οι Ελληνίδες και οι Έλληνες το 2023; Γιατί το τσιγάρο γίνεται όλο και πιο δυσάρεστο στα σπίτια και τις παρέες των καπνιστών; Ποιες ανησυχίες κινητοποιούν τους καπνιστές, ώστε να διακόψουν ή ελαττώσουν τη βλαβερή αυτή συνήθεια; Πόσο καλά γνωρίζουν, τελικά, οι καπνιστές τις εναλλακτικές επιλογές μειωμένης βλάβης, που διατίθενται στην αγορά;

Η πρόσφατη έρευνα που διεξήγαγε η Marc για λογαριασμό της Παπαστράτος δίνει απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα. Και όχι μόνο. Υπογραμμίζει το γεγονός ότι η κοινωνική πίεση προς τους καπνιστές συμβατικών τσιγάρων εντείνεται χρόνο με τον χρόνο.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ

- Το ποσοστό των ενήλικων καπνιστών στην Ελλάδα ανέρχεται σήμερα στο **28%**.
- Οι καπνιστές στην Ελλάδα κάπνισαν το 2023 κατά μέσο όρο **15** τσιγάρα ημερησίως.
- Το **21,3%** (σχεδόν τριπλάσιο ποσοστό σε σχέση με πέρυσι) του συνολικού πληθυσμού χρησιμοποιεί εναλλακτικά προϊόντα νικοτίνης.
- Το **86,3%** των καπνιστών ανησυχεί πως το κάπνισμα έχει σοβαρές επιπτώσεις για την υγεία του.
- Το **34,1%** των μη καπνιστών με σύντροφο καπνιστή ενοχλείται από την οσμή του τσιγάρου.
- Το **62,3%** των καπνιστών ανέφερε πως η καπνιστική τους συνήθεια ενοχλεί τον/τη σύντροφό τους. Το αντίστοιχο περσινό ποσοστό ήταν στο **59,2%**.
- Το **49%** των οικογενειών δεν επιτρέπει το κάπνισμα στο σπίτι.
- Το **17,8%** των καπνιστών κρύβει ότι καπνίζει από αγαπημένα πρόσωπα ή φίλους.
- Το **56%** των μη καπνιστών προτιμά κάποιος καπνιστής να χρησιμοποιεί εναλλακτικούς τρόπους καπνίσματος παρά να καπνίζει συμβατικό τσιγάρο.
- Μόνο το **11,7%** δηλώνει επαρκώς ενημερωμένο για τα εναλλακτικά προϊόντα καπνίσματος.
- Μόνο το **30,5%** γνωρίζει ποιες είναι οι βασικές διαφορές ανάμεσα στα συμβατικά τσιγάρα και στα εναλλακτικά προϊόντα καπνού.
- Το **67,1%** των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο βαθμός βλαπτικότητας ενός καπνικού προϊόντος θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψιν κατά τη φορολόγησή του.

«ΟΙ ΣΤΑΘΕΡΕΣ»

Παρόλο που οι καπνιστές στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά περίπου 50.000 σε σχέση με το 2022, η μείωση αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί τόσο μεγάλη ώστε να μην μπορεί να γίνει λόγος για τάση σταθερότητας του αριθμού των ενήλικων καπνιστών την τελευταία τριετία. Το **86,3%** των καπνιστών, βέβαια, συνεχίζει να ανησυχεί για τις επιπτώσεις που έχει το κάπνισμα στην υγεία του.

- Το ποσοστό των ενήλικων καπνιστών στην Ελλάδα ανέρχεται σήμερα στο **28%** (22,4% συστηματικοί καπνιστές και 5,6% περιστασιακοί). Τα υψηλότερα ποσοστά καπνιστών καταγράφονται στους άνδρες (32,5% έναντι 23,9% των γυναικών) και στις μεσαίες ηλικιακές κατηγορίες 35-54 ετών.
- Η αναζήτηση τρόπων αποτελεσματικής διακοπής ή τουλάχιστον μείωσης του αριθμού των τσιγάρων σε ημερήσια βάση, εντοπίζεται σ' ένα σημαντικό ποσοστό των καπνιστών. Το **23,7%** των καπνιστών ανέφερε πως αυτή την περίοδο καπνίζουν λιγότερο σε σχέση μ' έναν χρόνο πριν ενώ το **21%** των καπνιστών ανέφερε πως έχει κάνει προσπάθειες να διακόψει το κάπνισμα, αλλά δεν κατάφερε να το σταματήσει οριστικά.
- Το 2023 καπνίστηκαν ανά άτομο σε ημερήσια βάση **15 τσιγάρα κατά μέσο όρο**. Συγκεκριμένα, το 45,3% των καπνιστών δήλωσε ότι καπνίζει έως 10 τσιγάρα ημερησίως, το 40,6% από 11 έως 20 τσιγάρα, ενώ το 14% πάνω από 20 τσιγάρα.
- Οι επιπτώσεις στην υγεία και τη φυσική κατάσταση συνεχίζουν να αποτελούν το κυρίαρχο κίνητρο διακοπής σε όλες τις πληθυσμιακές κατηγορίες (**54,2%**).
- Βασικές αιτίες ενόχλησης από την καπνιστική συνήθεια του/της συντρόφου παρέμειναν σταθερά η οσμή του τσιγάρου στον χώρο (**34,1%**), ο καπνός του τσιγάρου (**16,8%**), η αναπνοή του καπνιστή (**14,1%**) και η μυρωδιά σε ρούχα, μαλλιά, χέρια (**13,2%**).

«Η ΕΝΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΙΕΣΗ»

Σε σχέση με τις αντίστοιχες έρευνες του 2021 και 2022, οι εντάσεις και η πίεση προς τους καπνιστές από τον οικογενειακό και κοινωνικό περίγυρο καταγράφονται εντονότερες. Φαίνεται, λοιπόν, να υπάρχει ολοένα και πιο μειωμένη ανοχή απέναντι στη συνήθεια του καπνίσματος, ενώ αυξάνεται και η πίεση που ασκείται στους καπνιστές. Σε βάθος τριετίας παρατηρείται **αύξηση σχεδόν 10 ποσοστιαίων μονάδων** στους μη καπνιστές που δηλώνουν ότι ενοχλούνται από την καπνιστική συνήθεια του/της συντρόφου τους (51,7% το 2021, 59,2% το 2022 και **62,3% το 2023**).

Πώς επηρεάζει το κάπνισμα τη συναισθηματική ζωή των καπνιστών;

Το κάπνισμα αποτελεί συχνή πηγή διαφωνιών στις διαπροσωπικές σχέσεις, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που ο/η σύντροφος, ή ο /σύζυγος δεν καπνίζει. Πρόκειται, μάλιστα, για ένα φαινόμενο που φαίνεται να εντείνεται χρόνο με τον χρόνο.

- Το ποσοστό των καπνιστών που ανέφερε πως το κάπνισμα αποτελεί αιτία διαφωνιών και τσακωμών με τον/τη σύντροφό τους αυξήθηκε από **58,8%** (2022) σε **60,3%** το 2023.
- Από τη δική τους πλευρά, και το **64,4%** των μη καπνιστών με συντρόφους καπνιστές αναφέρει διαφωνίες και τσακωμούς με τον/τη σύντροφο επειδή καπνίζει.
- Για **6 στους 10** μη καπνιστές (**57,3%**) «τα άτομα που καπνίζουν είναι λιγότερο ελκυστικά και επιθυμητά από αυτούς που δεν καπνίζουν».

Πώς επηρεάζει το κάπνισμα την κοινωνική ζωή των καπνιστών;

Πέραν όμως των συντροφικών σχέσεων των καπνιστών που επηρεάζονται αρνητικά, οι οικογενειακές και φιλικές τους σχέσεις δεν μένουν ανεπηρέαστες. Οι **7 στους 10** μη καπνιστές (70,2%) ενοχλούνται από το γεγονός ότι ένα συγγενικό ή φιλικό τους πρόσωπο καπνίζει και δηλώνουν πως θα ήθελαν να διακόψει το κάπνισμα. Στην έρευνα του 2022 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 66,3% και το 2021 ήταν 63,2%.

- **8 στους 10** (80,1%) δηλώνουν πως έχουν προσπαθήσει να πείσουν κάποιον καπνιστή από το συγγενικό ή φιλικό τους περιβάλλον να διακόψει το κάπνισμα.
- **1 στις 2 οικογένειες** (49%) δεν επιτρέπει το κάπνισμα στο σπίτι τους. Το κάπνισμα επιτρέπεται χωρίς περιορισμούς μόνο στο 22% των σπιτιών, ποσοστό που καταγράφεται αρκετά μειωμένο συγκριτικά με τα δύο προηγούμενα έτη (24,2% το 2022, 27,3% το 2021).
- Το **69,1%** των μη καπνιστών αναφέρει πως ενοχλείται όταν επισκέπτεται σπίτια καπνιστών γιατί δεν αισθάνεται άνετα σε χώρο με καπνό.
- Το **60,1%** των μη καπνιστών ενοχλείται όταν σε εξωτερικούς χώρους καφέ ή εστιατορίων κάποιος γύρω τους καπνίζουν τσιγάρα.

Αντίστοιχα, όμως, και οι καπνιστές νιώθουν μεγάλη κοινωνική πίεση σε σχέση με αυτή τους τη συνήθεια καθώς το ποσοστό των καπνιστών που διαπιστώνουν εντάσεις και τσακωμούς με πρόσωπα του κοινωνικού τους περιβάλλοντος εξαιτίας του καπνίσματος καταγράφεται αυξημένο κατά εννέα ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τρία χρόνια πριν. **4 στους 10** (47,5%) καπνιστές αναφέρουν πως το κάπνισμα προκαλεί συχνά εντάσεις και τσακωμούς με αγαπημένα πρόσωπα του κοινωνικού τους περιβάλλοντος. (το αντίστοιχο ποσοστό το 2022 ήταν 42,8% και το 2021 ήταν 38,8%).

- **4 στους 10** (41,9%) καπνιστές δηλώνουν πως αισθάνονται συχνά άβολα σε παρέες που δεν καπνίζουν, ενώ **1 στους 3** (35,2%) αισθάνεται πως γίνονται διακρίσεις εις βάρος του.
- Γι' αυτό και το **17,8%** των καπνιστών παραδέχτηκε πως κρύβει ότι καπνίζει από τα αγαπημένα του πρόσωπα. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών (**25,9%**) ανέρχεται στους καπνιστές ηλικίας 21-34 ετών.

«ΤΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ»

Μπορεί το 2023 η αύξηση των χρηστών κατ' αποκλειστικότητα εναλλακτικών προϊόντων μειωμένου κινδύνου να μην ξεπέρασε το **1,1%** σε σχέση με το 2022, αλλά η αύξηση εκείνων που συνδυάζουν πλέον το κάπνισμα τσιγάρων με τη χρήση εναλλακτικών προϊόντων άγγιξε το **12%**. Φαίνεται πως πολλοί καπνιστές που αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να διακόψουν άμεσα και οριστικά το κάπνισμα, επιλέγουν κάποιο εναλλακτικό προϊόν για να ελαττώσουν τουλάχιστον τον αριθμό των τσιγάρων που καπνίζουν και να μειώσουν τις αρνητικές συνέπειες του καπνίσματος.

Το **21%** (σχεδόν τριπλάσιο από πέρυσι) του συνολικού πληθυσμού 21 ετών και άνω δηλώνει πως τα χρησιμοποιεί, με το **5,5%** να τα χρησιμοποιεί αποκλειστικά, και το **15,8%** συνδυαστικά με τα συμβατικά τσιγάρα.

Ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν στη χρήση εναλλακτικών προϊόντων καπνού;

Οι 5 κορυφαίοι λόγοι που οδηγούν στη χρήση εναλλακτικών προϊόντων καπνού κρύβουν μικρές εκπλήξεις φέτος, καθώς στην πρώτη θέση της λίστας τοποθετείται, φέτος, το γεγονός ότι δεν μυρίζουν τα εναλλακτικά προϊόντα (**50,5%**) και στη δεύτερη θέση ο μειωμένος κίνδυνος για την υγεία (**49%**). Η

περιέργεια (24%), η απουσία στάχτης (23,7%) και η προσπάθεια ελάττωσης του συμβατικού τσιγάρου συμπληρώνουν τη βασική πεντάδα.

- Σε ποσοστά μικρότερα από **15%** ακολουθούν ως λόγοι η καινοτομία του προϊόντος, η απουσία καύσης και η προσπάθεια ελάττωσης του τσιγάρου. Με μικρότερα, μονοψήφια ποσοστά ακολουθούν οι οικονομικοί λόγοι (πέρυσι βρισκόταν στους 5 κορυφαίους λόγους), η μόδα, η προτροπή φίλων/συγγενών, η ευχρηστία, η καπνιστική ικανοποίηση που προσφέρει και η σύσταση γιατρού.
- Ο **1 στους 2** που συνδυάζει εναλλακτικά προϊόντα νικοτίνης με παραδοσιακό τσιγάρο είτε βρίσκεται σε περίοδο μετάβασης από το παραδοσιακό τσιγάρο σε εναλλακτικά προϊόντα (**23,5%**) είτε σκοπεύει να κόψει τόσο το τσιγάρο όσο και τα εναλλακτικά προϊόντα νικοτίνης (**21,7%**).

Τι πιστεύουν για τα εναλλακτικά προϊόντα οι μη καπνιστές;

Η χρήση εναλλακτικών προϊόντων καπνού φαίνεται να είναι σταθερά προτιμότερη σε σχέση με το κάπνισμα συμβατικών τσιγάρων.

- Η πλειοψηφία των μη καπνιστών (**56%**) προτιμά κάποιος καπνιστής να χρησιμοποιεί εναλλακτικούς τρόπους καπνίσματος παρά να καπνίζει.
- Το **39,1%** των ερωτηθέντων έχει προτείνει σε κάποιον καπνιστή να σταματήσει το κάπνισμα τσιγάρων και να δοκιμάσει ένα εναλλακτικό προϊόν νικοτίνης.

Η ανάγκη της επαρκούς ενημέρωση παραμένει

Η διατήρηση του επιπέδου ενημέρωσης γύρω από τα εναλλακτικά προϊόντα στα ίδια χαμηλά επίπεδα με το 2022 καταδεικνύει την ανάγκη συντεταγμένων και συντονισμένων προσπάθειών ώστε οι καπνιστές να έχουν πρόσβαση και επαρκή ενημέρωση σε πληροφορίες σχετικά με τα νέα εναλλακτικά προϊόντα νικοτίνης.

- Μόλις **1 στους 10** (11,7%) ενήλικους δηλώνουν επαρκώς ενημερωμένοι.
- Χαρακτηριστικό της έλλειψης ενημέρωσης είναι ότι **1 περίπου στους 2** καπνιστές (47%) αναφέρει πως δεν γνωρίζει τις διαφορές μεταξύ των συμβατικών τσιγάρων και των εναλλακτικών προϊόντων καπνού.
- Μόνο το **30,5%** του συνολικού ενήλικου πληθυσμού γνωρίζει ποιες είναι οι βασικές διαφορές ανάμεσα στα συμβατικά τσιγάρα και τα εναλλακτικά προϊόντα καπνού.

Ποιες ανάγκες ανέδειξε η έρευνα σχετικά με την ενημέρωση για τα εναλλακτικά προϊόντα;

Όλα τα παραπάνω έρχονται σε σαφή αντίθεση με την καθολική άποψη (**86%**) που διατυπώνεται στην έρευνα πως οι καπνιστές θα πρέπει να έχουν επαρκή ενημέρωση και πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τα εναλλακτικά προϊόντα νικοτίνης. Μάλιστα **6 στους 10** ενήλικες πολίτες (59,6%) δηλώνουν πως θα τα επέλεγαν ή θα τα πρότειναν σε καπνιστές πιο εύκολα εάν είχαν πιο σαφή ενημέρωση για τα επιστημονικά δεδομένα πίσω από αυτά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και φέτος το γεγονός ότι το **67,1%** του συνόλου των ερωτηθέντων (ποσοστό αυξημένο κατά 4% σε σχέση με το 2022) θεωρεί ότι ο βαθμός βλαπτικότητας ενός καπνικού προϊόντος θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την φορολόγησή του, όπως αντίστοιχα συμβαίνει σε άλλους κλάδους, π.χ. ενέργεια, αυτοκίνηση.